EUROOPPA OLEMME ME

#SinunTulevaisuutesi

Euroopan tulevaisuuskonferenssi

Yhteenveto valtioneuvoston Suomessa järjestämästä
”Eurooppa olemme me” -tapahtumasarjasta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Euroopan
tulevaisuus-
konferenssi

Sisältö

Yhteenveto 3

Yleistä 4

Eniten keskustelua herättäneet aiheet 4

Lopuksi 6

Liite: Tapahtumaluettelo ja keskeiset keskustelua herättäneet aiheet tapahtumista 8

Keskustelua herättäneet aiheet tapahtumittain 8

16.9.2021, Lanseeraus, Helsinki 8

20.9.202, Vantaa 8

2.10.2021, Lappeenranta 9

6.10.2021, Webinaari 10

18.10.2021, Kokkola 10

18.10.2021, Turku 11

25.10.2021, Joensuu 12

25.10.2021, Vaasa 12

31.10.2021, Kirjamessut, Helsinki 13

1.11.2021, Kuopio 14

2.11.2021, Utsjoki – EU:n pohjoisin tulevaisuuskonferenssitapahtuma 14

8.11.2021, Rovaniemi 15

9.11.2021, Helsinki 15

10.11.2021, Helsinki 16

16.11.2021, Lahti 17

30.11.2021, Oulu 17

11.12.2021, Tampere 18

18.1.2022, Jyväskylä 19

EU-valmistelujaostojen tulevaisuuspäivä 22.11.2021 20

Yhteenveto kiertueen osallistujamääristä 25

Tapahtumat 25

Kyselyt 26

8.2.2022

Yhteenveto

Toukokuussa 2021 käynnistyneen Euroopan tulevaisuuskonferenssin (Conference on the Future of Europe) keskeisin lisäarvo on kansalaisten nostaminen EU:n tulevaisuuskeskustelun keskiöön. EU-tasolla toteutettujen eurooppalaisten kansalaispaneelien lisäksi jäsenvaltioissa on järjestetty laaja kirjo kansalaiskeskusteluja. Keskustelujen toteutus on vaihdellut kansallisten erityispiirteiden mukaisesti. Kansalaiset ovat voineet jakaa ajatuksiaan ja lähettää ehdotuksiaan myös konferenssin yhteisellä verkkoalustalla. Suomi on pitänyt tärkeänä varmistaa, että konferenssin tulokset ovat edustavia ja heijastavat laajasti erilaisten EU-kansalaisten näkemyksiä.

Suomi näkee EU:n tulevaisuuskonferenssin yhtenä keinona edistää kansalaisten osallistamista keskusteluun EU:sta. Osana konferenssia valtioneuvoston ”Eurooppa olemme me” -kiertueen puitteissa on järjestetty helmikuuhun 2022 mennessä 19 keskustelutapahtumaa eri puolilla Suomea. Jokaiseen tapahtumaan on osallistunut ministeri. Tapahtumia on järjestetty yhteistyössä mm. kaupunkien, oppilaitosten, Erätaukosäätiön, Eurooppalainen Suomi ry:n, Eurooppatiedotuksen, Euroopan parlamentin Suomen toimiston, Euroopan komission Suomen toimiston ja eduskunnan kanssa. Tavoitteena on ollut saavuttaa mahdollisimman edustava ja monimuotoinen osanottajajoukko, kuulla heitä aidosti sekä samalla lisätä tietoisuutta Euroopan tulevaisuuskonferenssista. Erityisenä painopisteenä ovat olleet nuoret.

Kiertueen tapahtumat ovat olleet avoimia kansalaisille, ja niitä on markkinoitu niin yhteistyötahojen kautta kuin perinteisessä ja sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena on ollut kansalaisten ja heidän näkemystensä nostaminen tapahtumien keskiöön. Joissakin tapahtumissa kansalaiskeskustelun kannustamiseksi käytettiin ns. erätaukomenetelmää. Osa tapahtumista keskittyi tiettyyn teemaan, mutta kansalaisilla on ollut mahdollisuus nostaa esille muitakin aiheita. Osa tapahtumista oli kaksikielisiä (suomen ja ruotsin kielet). EU:n pohjoisimmassa tapahtumassa Utsjoella keskustelua käytiin suomeksi ja saameksi. Joihinkin kiertueen keskusteluihin oli järjestetty myös viittomakielen tulkkaus. Valtaosa tapahtumista striimattiin. Covid-19-pandemia aiheutti haasteita tapahtumien suunnittelulle ja toteuttamiselle. Osa tapahtumista jouduttiin toteuttamaan kokonaan etäyhteyksin.

Suomen vahvuutena on kattava EU-yhteensovittamisjärjestelmä, jossa on valmistelujaostojen laajojen kokoonpanojen kautta mukana myös etujärjestöjen ja sidosryhmien edustajia. Osana tapahtumasarjaa järjestettiin myös EU-valmistelujaostojen tulevaisuuspäivä,

johon osallistui virkamiesten ohella yli 250 etujärjestöjen ja sidosryhmien edustajaa. Mukana oli myös kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan jäseniä.

Kaikista tapahtumasarjan tilaisuuksista on julkaistu yhteenveto konferenssin yhteisellä verkkoalustalla sekä tapahtumasarjan verkkosivulla (eurooppaolemmeme.fi). Tässä muistiossa esitellään tiivis yhteenveto tapahtumasarjasta.

Yleistä

EU-jäsenyydellä on Suomessa vahva tuki. EU nähdään laajalti paitsi merkittävänä taloudellisena toimijana myös arvo- ja turvallisuusyhteisönä. EU:n yhtenäisyyttä ja vakautta pidetään tärkeinä. Keskustelutilaisuuksien ilmapiiri oli positiivinen. Moni piti tilaisuutta osallistua keskusteluun EU:n tulevaisuudesta erittäin tervetulleena. Kansalaisten tavoittaminen ja innostaminen EU-aiheisiin tapahtumiin oli kuitenkin ajoittain haastavaa. Pandemia-aikakin saattoi vaikuttaa siihen, että erilaisiin kyselyihin vastaaminen tuntui joistakin luontevammalta kuin tilaisuuksiin osallistuminen.

Eniten keskustelua herättäneet aiheet

Kansalaiskeskusteluun kuuluvat erilaiset mielipiteet ja näkökulmat. Myös tapahtumien luonteet ja teemat sekä osallistujien määrä ja aktiivisuus vaihtelivat, joten kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä on vaikea tehdä. Keskusteluissa painottuivat kuitenkin seuraavat teemat:

Vahvimmin keskusteluissa esille noussut teema oli **ilmastonmuutos**. Keskusteluissa korostettiin eri politiikkasektorit läpileikkaavan, johdonmukaisen ja kunnianhimoisen ilmastopolitiikan tarvetta niin EU:n sisällä kuin globaalilla tasolla. EU:n haluttiin toimivan ilmastoasioissa globaalina suunnannäyttäjänä. Ilmastonmuutoksen aiheuttama ahdistus, erityisesti nuorten keskuudessa, nousi esiin useassa keskustelussa. Myös ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutukset nousivat keskusteluissa esiin. Toisaalta keskusteluissa tuotiin esille myös uskoa siihen, että yhdessä toimimalla ja kunnianhimoisella politiikalla ilmaston lämpenemistä voidaan hillitä.

Taloudelliset näkökohdat ja elinkeinopolitiikka kytkettiin usein kysymykseen ilmastonmuutoksesta. Ilmastonmuutoksen torjunta haluttiin kääntää mahdollisuudeksi suuntaamalla EU:n rahoitusta tutkimukseen, uusiin teknologioihin ja innovaatioihin. Tärkeänä pidettiin myös panostamista inhimilliseen pääomaan ja laaja-alaiseen hyvinvointipolitiikkaan. Toisaalta useassa keskustelussa korostettiin tarvetta huomioida ilmastotoimien vaikutukset paikallisiin elinkeinoihin. Etenkin metsien käyttö nousi esille. Myös

erilaisten alueellisten lähtökohtien huomioimista toivottiin. Esimerkiksi pitkien etäisyyksien haja-asutusalueilla henkilöautoilun vähentäminen on vaikeampaa kuin kaupungeissa.

Suomalaiset haluavat EU:lta enemmän turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä. Erityisesti EU-valmistelujaostojen tulevaisuuspäivänä temaattisia keskusteluja yhdistävänä punaisena lankana korostui **EU:n kriisivalmiuden ja kriisinkestävyyden (resilienssi)** laaja-alainen vahvistaminen. Resilienssin merkitys on korostunut myös Covid-19-pandemian johdosta. Myös perinteinen **turvallisuus ja EU:n puolustusyhteistyö** nousivat keskeisiksi teemoiksi, erityisesti kiertueen ennakkokyselyssä. Keskusteluissa painotettiin laajaa turvallisuuskäsitettä, mukaan lukien erilaiset hybridi- ja kyberuhat. Toisaalta kiristyneen maailmanpoliittisen tilanteen katsottiin korostaneen myös perinteisen kovan turvallisuuden ja vahvan EU:n puolustusyhteistyön kehittämisen merkitystä.

EU:n yhteiset arvot – kuten demokratia, oikeusvaltioperiaate, perusoikeudet, tasa-arvo sekä vähemmistöjen oikeudet – olivat vahvasti esillä monissa keskustelutilaisuuksissa. Keskusteluissa korostettiin EU:ta yhteisille arvoille rakentuvana arvoyhteisönä, jonka tulee aktiivisesti edistää ja puolustaa arvojaan sekä unionin sisällä että ulkosuhteissa. Ajankohtaisiin haasteisiin (kuten ilmastonmuutos, digitalisaatio, muuttoliike ja turvallisuus) on haettava EU:n arvojen mukaisia ratkaisuja. Vähemmistöjen asemaa tulee vahvistaa, ja myös heidän äänensä on saatava kuuluviin EU-asioissa. Esimerkkeinä nostettiin esille muun muassa seksuaalivähemmistöt ja saamelaiset.

Myös **turvallisuus** nousi keskeiseksi teemaksi, erityisesti kiertueen ennakkokyselyssä. Keskusteluissa painotettiin laajaa turvallisuuskäsitettä, mukaan lukien erilaiset hybridi- ja kyberuhat sekä ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutukset. Toisaalta kiristyneen maailmanpoliittisen tilanteen katsottiin korostaneen myös perinteisen kovan turvallisuuden merkitystä.

Useammassa keskustelussa nousi esiin EU:n yhteisen **maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan** tarve. Esille tuotiin myös laillisen maahanmuuton merkitys EU:n kilpailukyvylle sekä työvoima- ja osaamisvajeen vähentämiselle.

Suomalaiset pitävät tärkeänä, että **kansalaisille tarjotaan EU-asioissa laajasti mahdollisuutta tulla kuulluksi**, ja että kansalaisille on monenlaisia vaikutuskanavia, joiden kautta tuoda omia ajatuksiaan ja ideoitaan esiin. Tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamistyökaluista tulee edistää ja osallistumiskynnystä entisestään madaltaa. Erityisesti nuoret kokivat, että heillä on halua vaikuttaa ja he toivoivat lisää heille luontaisten kanavien ja osallistumistapojen hyödyntämistä, joilla saada omat viestinsä esiin. Ymmärrystä EU:sta ja sen päätöksenteosta tulisi edistää lisäämällä avoimuutta ja selkeyttämällä EU-instituutioiden viestintää. Esille nostettiin myös demokratiakasvatuksen merkitys.

EU:n **nuorille** tarjoamia mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä unionin alueella pidettiin erittäin tärkeinä. Uuden Alma-ohjelman, jonka kohderyhmänä ovat heikossa asemassa olevat nuoret, katsottiin lisäävän yhdenvertaisuutta näiden mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Nuoret kiinnittivät keskusteluissa huomiota myös mielenterveyteen ja toivoivat mielenterveyspalvelujen saatavuuden parantamisesta, myös pandemia-ajan myötä lisääntyneen ahdistuneisuuden vuoksi.

Keskusteluissa toivottiin myös pohdintaa siitä, missä asioissa päätöksenteon tulisi säilyä kansallisella tasolla (esimerkiksi metsäpolitiikka) ja missä asioissa on järkevää syventää EU-yhteistyötä. Esimerkiksi terveyssektorilla EU:n toimet eivät voi korvata kansallista varautumista, mutta ne voivat tukea sitä. Keskusteluissa kiinnitettiin huomiota myös jäsenvaltioiden tasavertaisuuteen EU:n päätöksenteossa. Esille tuotiin myös, että integraatiosta ja sen suunnasta pitäisi keskustella avoimemmin ja strategisemmin.

Kiertueen tapahtumissa ja sen aikana toteutetuissa kyselyissä esille nousseet teemat heijastelevat pitkälti viimeisimpien Eurobarometri-tutkimusten tuloksia. Vaikka talousteemat eivät tällä keskustelukiertueella nousseet vahvasti esille, on syytä huomioida, että EU:n elpymispaketista ja siihen liittyvästä lainan otosta käytiin Suomessa vuosina 2020 ja 2021 hyvin vilkasta ja kriittistä kansalaiskeskustelua. Suomalaiset ovat olleet Eurobarometri-tutkimuksissa muita eurooppalaisia huolestuneempia EU-jäsenvaltioiden julkisesta velasta, ja heille on tärkeää, että kukin jäsenvaltio kantaa vastuun omasta taloudestaan ja veloistaan. Suomalaisille on tärkeää myös EU-varojen käytön läpinäkyvyys ja tehokas valvonta sekä se, että EU-varoja saavat maat kunnioittavat oikeusvaltioperiaatetta, perus- ja ihmisoikeuksia sekä demokratiaa.

Institutionaaliset kysymykset eivät herättäneet keskustelukiertueen aikana erityistä kiinnostusta. Kevään 2021 Eurobarometri-tutkimuksen mukaan 57 % suomalaisista ei tue ajatusta ylikansallisista vaalilistoista Euroopan parlamentin vaaleissa.

Lopuksi

Keskustelukiertue koettiin hyödyllisenä, ja sen avulla saatiin lisättyä myös tietoisuutta Euroopan tulevaisuuskonferenssin ja sen verkkoalustasta. Vaikka aivan kaikkia maakuntia ei saatu katettua, kiertueen maantieteellinen kattavuus oli hyvä – eteläisestä Helsingistä Suomen pohjoisimpaan kuntaan Utsjokeen sekä läntisestä Vaasasta itäiseen Joensuuhun. Alueelliset keskustelut auttoivat tuomaan konferenssia lähemmäksi kansalaisia ja tarjosivat paikallisia näkökulmia ajankohtaisiin EU-asioihin. Keskustelut antoivat myös poliittisille päätöksentekijöille arvokasta palautetta siitä, minkälaisia asioita suomalaisten mielestä tulisi edistää EU:n tulevaisuuskonferenssissa.

Osana kiertuetta järjestetty EU-valmistelujaostojen tulevaisuuspäivä oli myös onnistunut. Keskustelut tukivat uusien, laajempien näkökulmien sekä eri toimijoiden ja sektoreiden välisten synergioiden kehittymistä. Tilaisuus tarjosi eväitä jaostojen toiminnan edelleen kehittämiselle ennakkovaikuttamista ja laaja-alaisia kokonaisuuksia painottaen.

Suomella on pitkät perinteet avoimen ja osallistavan demokratian kehittämisessä. Kansalaiskeskusteluja EU-asioista jatketaan eri muodoissa myös konferenssin päätyttyä. Myös EU-tasolla tulee jatkaa olemassa olevien ja uusien vuorovaikutus- ja osallistumismuotojen kehittämistä, mukaan lukien digitaaliset ratkaisut.

Kaupungit, joissa tapahtumia järjestettiin.

Liite: Tapahtumaluettelo ja keskeiset keskustelua herättäneet aiheet tapahtumista

Keskustelua herättäneet aiheet tapahtumittain

16.9.2021, Lanseeraus, Helsinki

Eurooppa- ja omistajaohjausministeri **Tytti Tuppurainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Democracy/f/5/meetings/45013

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- EU:n arvot ja oikeusvaltiokehitys
  - EU:n pitää rohkeasti puolustaa EU:n perussopimuksissa sovittuja yhteisiä arvoja niin unionin sisällä kuin ulospäin. Väärinkäytöksiin pitää pystyä puuttumaan.

- Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka
  - Maahanmuuttokeskustelussa on monia eri puolia, mukaan lukien työperäinen maahanmuutto ja kansainvälistä suojelua tarvitsevien auttaminen. EU:ssa tarvitaan yhdenmukainen turvapaikkajärjestelmä.

- Ilmastonmuutoksen hillintä
  - EU:n yhteisiä toimia ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä pidettiin tärkeinä.

20.9.202, Vantaa

Työministeri **Tuula Haatainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Economy/f/13/meetings/46929

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Nuorten mahdollisuudet opiskella ja tehdä töitä EU:n alueella
  - Keskustelussa painotettiin muun muassa yhdenvertaisia mahdollisuuksia sekä osaamisen vastavuoroista tunnustamista.

- Tulevaisuuden työelämä
  - Nuorten mielestä tärkeimpiä ovat palkka, menestyminen sekä työn ja vapaa-ajan sovittaminen yhteen.

- Heikossa asemassa oleville nuorille suunnattu ALMA-vaihto-ohjelma
  - Keskustelussa pidettiin tärkeänä, että kaikenlaisista taustoista pääsee hyödyntämään EU:n tarjoamia mahdollisuuksia.

2.10.2021, Lappeenranta

Eurooppa- ja omistajaohjausminiseri **Tytti Tuppurainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/ValuesRights/f/11/meetings/54254

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- EU-rahoitus ja sen jakautuminen.
  - EU-tukien jakautuminen kotimaassa koetaan epäreiluna. Esiin nostettiin, että alueen saamaa rahoitusta tulisi kohdentaa tulevaisuusinvestointeihin, esimerkiksi sellaiseen tutkimukseen ja kehitystoimintaan, joka tukisi alueen asukkaita ja yritystoimintaa, sekä matkailun kehittämiseen.

- Ilmastonmuutos ja ilmastopolitiikka.
  - Keskustelussa kannettiin huolta nuorten paineista ilmastonmuutoksen suhteen sekä siitä, onko Suomen maaseutu huomioitu tarpeeksi EU-tason päätöksenteossa. Toisaalta pohdittiin ilmastotoimien luovan yritysmahdollisuuksia myös Etelä-Karjalassa. Saavutettavuuteen ja julkiseen liikenteeseen pitää panostaa.

- Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka
  - Keskustelussa koettiin, että maahanmuuttopolitiikkaa kehitetään EU-tasolla vain silloin kun ongelmat konkretisoituvat. Huolta ilmaistiin siitä, että EU-maat toimivat ilman keskinäistä koordinaatiota (esim. fyysisten muurien pystyttäminen). Työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton tärkeys painottui.

- EU:n ulkorajan läheisyys (Venäjän raja)
  - EU:n yhtenäistä Venäjä-politiikkaa pidettiin Suomen etuna. Toivottiin mahdollisimman luontevaa ja molempia hyödyttävää kanssakäymistä Venäjän kanssa raja-alueilla. Kiiteltiin EU-Venäjän naapurusohjelmaa, joka on mahdollistanut suhteiden ja vuoropuhelun ylläpitämisen eri hankkeissa.

6.10.2021, Webinaari

Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri **Thomas Blomqvist**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/ValuesRights/f/11/meetings/49601

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- EU:ssa on jatkettava määrätietoista työtä HLBTIQ-ihmisten oikeuksien, sukupuolten tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämiseksi sekä näitä arvoja puolustavien järjestöjen tukemiseksi
  - EU:n tasa-arvostrategiaa ja LHBTIQ-strategiaa on toimeenpantava tehokkaasti. Myös ko. alueen lainsäädännössä ja EU:n liittymisessä Euroopan neuvoston Istanbulin sopimukseen on edistyttävä.

- Tasa-arvoa ja HLBTIQ-oikeuksien edistämistä vastustavan toiminnan tunnistaminen
  - Tietoisuutta ja koulutusta on lisättävä ja häirintään ja vihapuheeseen puututtava.

- Ihmisoikeustoimijoiden ja -järjestöjen laaja yhteistyö
  - Muun muassa naisjärjestöjen ja sateenkaarijärjestöjen yhteistyötä pidettiin merkittävänä.

18.10.2021, Kokkola

Elinkeinoministeri **Mika Lintilä**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Economy/f/13/meetings/54320

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- EU:n elpymispaketista vauhtia yritysten uudistumiseen
  - Suomessa tarvitaan erityisesti yritysten uudistumista vauhdittavia toimenpiteitä, ja tässä EU:n elpymispaketilla on merkittävä rooli.

- Osaajapula yritysten kasvun haasteena
  - Yritysten kasvun suurin haaste on osaajapula. Koulutuksen alueellinen saatavuus on vaikuttava tekijä. Yhtenä tärkeänä ratkaisuna osaavan työvoiman saatavuuteen nähtiin työperäinen maahanmuutto.

- Energian hinnat nousussa Euroopassa
  - Vaikka tilanne Suomessa on verrattain hyvä, vaikutuksia näkyy myös täällä. Yrityksille energian hintojen nousu tarkoittaa niin teollisuuden kuin esimerkiksi maatalouden kustannusten nousua. Kotimaisen sähkön tuotantovarmuus tulisi taata.

- Kotimaisella akkuosaamisella paljon annettavaa EU:lle
  - Alueella vahvaa osaamista tältä teollisuudenalalta. Suomeen ollaan rakentamassa maailmanlaajuisesti johtavaa, kestävää akkujen arvoketjua osana eurooppalaista markkinaa.

18.10.2021, Turku

Opetusministeri **Li Andersson**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Education/f/37/meetings/63427

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Eurooppalaisen koulutusalueen esteiden purku
  - Tavoitteena on, että vuonna 2025 kuka tahansa eurooppalainen voisi hakeutua koulutukseen mihin tahansa toiseen jäsenmaahan ilman esteitä. Tässä korostuvat tasapuolisuuden ja osallistavuuden tavoitteet. Digitalisaation eteneminen edellyttää yhä vahvempaa yhteistyötä koulutuksessa. Koronapandemia toi esiin haasteet digitalisaation peruskysymyksissä.

- Jatkuva oppiminen ja aikuiskoulutus
  - Eurooppalaiset korkeakoulut tai muut toimijat voisivat rakentaa enemmän yhteistyöhön perustuvia opintopolkuja. Teollisuuden ja korkeakoulujen ja/tai muiden oppilaitosten yhteistyötä olisi mahdollista lisätä jatko- ja täydennyskoulutuksen järjestämisessä. Suomessa suurena ongelmana on tavoittaa alidustetut ryhmät ja saada heidät mukaan.

- Koulutusjärjestelmän kehittäminen / tulevaisuus ja tasa-arvo
  - Suomen järjestelmä nähdään maailmanlaajuisessa kontekstissa tasa-arvoisena ja opettajan ammattia arvostetaan. Opettajien eläköityminen on ongelma eurooppalaisella tasolla. Huomiota tulisi kiinnittää eriarvioistumisen vaikutuksiin koulutuksessa: oppilaiden sosioekonominen tausta vaikuttaa yhä enemmän oppimistuloksiin.

25.10.2021, Joensuu

Ympäristöministeri **Krista Mikkonen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/2/meetings/75440

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Ilmastonmuutoksen torjunta ja luontokato tulee ratkaista yhdessä
  - Ilmastokriisi ja luontokato liittyvät yhteen. On varmistettava, etteivät yhden ongelman ratkaisut pahenna toista. Ratkaisuja ovat esimerkiksi energiatehokkuus, energian säästö, kiertotalous ja kulutuksen kohtuullistaminen. Paikallisluonnon suojelua ja lähiluontoa sekä vanhojen metsien suojelua pidettiin tärkeänä.

- Alueiden erilaisuus tulee huomioida myös EU-tasolla
  - Aluelähtöinen keskustelu on tärkeää ongelmien ratkaisussa.

- Siirtymä ilmastokestävyyteen on tärkeää, ja se on tehtävä oikeudenmukaisesti.
  - Oikeudenmukaisuus on globaali kysymys, eikä sitä voi tarkastella vain alueellisena tai EU-tason kysymyksenä. EU:n on oltava globaalisti vastuullinen. Esimerkiksi energian, raaka-aineiden, metsäsektorin ja ruoan ilmasto- ja oikeudenmukaisuusvaikutuksia on tarkasteltava globaalisti ja koko elinkaaren ajalta. Yksi keskeinen ratkaisu on myös aito keskustelu ja kuuleminen.

- Nuorten näkemykset kuuluviin ilmastopolitiikassa
  - Nuoret osallistuvat ja pyrkivät vaikuttamaan jo monella tavalla ilmastokeskusteluun. Nuorten viestejä tulisi kuulla ja ottaa enemmän huomioon päätöksenteossa. Ideoita nuorten osallistumisen edistämiseksi olivat esimerkiksi säännöllisten tilaisuuksien ja kyselyiden järjestäminen sekä osallistuva budjetointi.

25.10.2021, Vaasa

Oikeusministeri **Anna-Maja Henriksson**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Democracy/f/5/meetings/85009

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Hallinnon avoimuus, luottamus ja eri ryhmien välisen keskustelun tärkeys
  - Hyvä elämä on sellaista, johon voi itse aidosti vaikuttaa. On varmistettava, että jokainen voi käyttää oikeuksiaan, joihin myös osallisuus kuuluu.

- Demokratiakasvatuksen tärkeys ja kansalaisten, erityisesti nuorten, osallistumismahdollisuuksien tukeminen

- On tarjottava areenoja luottamuksen rakentamiseksi. Esimerkiksi vuorovaikutusta ja ymmärryksen lisäämistä eri väestöryhmien välillä on tuettava. Vanhojen menetelmien rinnalle on otettava käyttöön uusia innovatiivisia menetelmiä demokraattisen osallistumisen tukemiseksi.

- Yhteistyö ja läpinäkyvyys kuntien, alueiden, valtioiden ja EU:n toiminnassa
  - Hallinnon on viestittävä selkeällä kielellä sekä toimittava avoimesti ja vuorovaikutteisesti. Yhdeksi demokratian ongelmaksi nostettiin sen hitaus yhä nopeatempoisemmin toimivassa yhteiskunnassa. Miten lisättäisiin ymmärrystä demokraattisista prosesseista, jotka väistämättä vievät aikaa?

31.10.2021, Kirjamessut, Helsinki
Yli 700 vastaajan kysely: Mitä toivot EU:n ja Euroopan tulevaisuudelta?

Eurooppa- ja omistajaohjausministeri **Tytti Tuppurainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Democracy/f/5/meetings/53527

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- EU:n jatkuvuus, yhtenäisyys ja vakaus
  - Noin kolmannes vastauksista käsitteli EU:n jatkuvuutta, yhtenäisyyttä ja vakautta. Vastauksissa korostui tarve vahvistaa EU-maiden välistä yhteistyötä ja eurooppalaista demokratiaa. Joissain vastauksissa näkyi huoli EU:n heikkenemisestä tai jopa hajoamisesta.

- EU:n arvojen vahvistaminen ja suojeleminen, oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen
  - EU:n arvojen vahvistaminen ja suojeleminen nähtiin vastauksissa hyvin tärkeänä. Vastauksissa mainittiin muun muassa oikeusvaltioperiaate, tasa-arvo, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suvaitsevaisuus ja vapaa liikkuvuus tärkeinä eurooppalaisina arvoina. Esille tuotiin myös huolta Puolan ja Unkarin tilanteista.

- Ilmasto- ja ympäristöasiat
  - Ilmaston lämpeneminen ja luontokato nähtiin vakavana ongelmana. EU:lta toivottiin aktiivista sitoutumista ilmastotoimiin. Esille nostettiin myös merien suojelu.

1.11.2021, Kuopio

Sosiaali- ja terveysministeri **Hanna Sarkkinen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Economy/f/13/meetings/75473

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Mielenterveys, osallisuus, laaja-alaisen hyvinvoinnin tukeminen pandemian aikana
  - Keskustelussa korostettiin tarvetta tukea opiskelijoiden henkistä hyvinvointia paineisessa opiskelumaailmassa. Myös opiskelijoiden yksinäisyys ja osallisuuteen liittyvät teemat herättivät huolta.

- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
  - Opiskelijat olivat huolissaan epäkohdista EU:n arvojen noudattamisessa ja pelkäsivät EU:n jakautuvan asiassa kahtia. Nuoret korostivat tarvetta erilaisuuden hyväksymiselle ja ylisukupolvisen yhteyden säilyttämiselle.

- Euroopan unionin tarjoamat mahdollisuudet opiskelijoille ja nuorille
  - Esille nostettiin mielenterveyden edistäminen ja ylläpitäminen esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston rahoittaman Mieliteko-hankkeen tapaisilla ohjelmilla.

2.11.2021, Utsjoki – EU:n pohjoisin tulevaisuuskonferenssitapahtuma

Eurooppa- ja omistajaohjausministeri **Tytti Tuppurainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/2/meetings/70361

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Ilmastonmuutoksen vaikutukset arktisen alueen asukkaiden elinkeinoihin
  - Ilmastonmuutoksen hidastamisen lisäksi tulisi entistä enemmän miettiä, miten muutokseen sopeudutaan. Ilmastonmuutoksella on suuria vaikutuksia arktisen alueen elinkeinoihin, kuten perinteiseen poronhoitoon ja matkailuun. Tutkimuksella on keskeinen merkitys. Porotaloudelle tulisi perustaa erillinen katastrofirahasto.

- EU:n ulkoraja ja rajat ylittävän yhteistyön tärkeys alueella
  - Saamelaisille valtioiden rajaa ei edes ”ole”, sillä saamelaisalue ulottuu valtioiden rajojen yli. Rajat ylittävällä yhteistyöllä on merkittäviä elinkeinollisia ja kulttuurisia vaikutuksia. Koronapandemialla ollut suunnattomia vaikutuksia rajat ylittävään yhteistyöhön. Yhteistyötä on parannettava, etenkin valmiutta poikkeustilanteessa.

- Saamelaisten ja muiden vähemmistöjen äänen kuuluminen päätöksenteossa
  - Suomen tulisi osaltaan varmistaa, että myös saamelaisten ääni kuuluu EU-tason päätöksenteossa. Saamelaisten asema on tunnustettu EU:n perussopimuksissa, mutta lisätoimia tarvitaan, jotta heidän näkemyksensä huomioitaisiin paremmin eri EU:n politiikkatoimissa. Suomen Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella Brysselissä ollaan järjestämässä vuonna 2023 saamelaisten huippukokous.

8.11.2021, Rovaniemi

Opetusministeri **Li Andersson**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Education/f/37/meetings/80818

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Kestävä kehitys koulutuksessa
  - Käytiin keskustelua ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen sisällyttämisestä opetussuunnitelmiin sekä Kestävä koulu -hankkeesta. EU:n vihreä siirtymä pitää jatkossa ottaa huomioon myös ammatillisessa ja aikuiskoulutuksessa.

- Koulutuksen tasa-arvo
  - Keskusteltiin siitä, mitä koulutuksen tasa-arvo ja ”Eurooppa maailman parhaaksi” koulutuksessa tarkoittavat.

- Monikielisyys ja Suomen koulujen tilanne
  - Kannettiin huolta siitä, että suomalaisten kielitaito ja kouluissa opetettavien kielien valikoima kapenee. Suomessa on paljon monikielistä väestöä, mutta heidän osaamistaan ei tunnisteta eikä arvosteta. Keskusteltiin myös saamen kielen opetuksen järjestämisen haasteista Rovaniemellä.

9.11.2021, Helsinki

Ulkoministeri **Pekka Haavisto**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/EUInTheWorld/f/17/meetings/75505

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Globaalit haasteet ja EU:n rooli niiden ratkaisemisessa
  - EU vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään globaalisti ohjaamalla omalla esimerkillään muita maita tiukempiin päästötavoitteisin. EU:lla on edelläkävijän rooli maailmassa myös sääntelyn, kilpailupolitiikan, ympäristönormien ja

tietosuojan kehittäjänä. Toisaalta yksimielisyyden vaatimus ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ei aina mahdollista EU:n nopeita ja vaikuttavia toimia uhan tai kriisin edessä.

- Nuorten äänen kuuluminen EU-päätöksenteossa
  - Nuorten äänen on tärkeä kuulua päätöksenteossa, sillä tulevaisuus koskettaa ennen kaikkea heitä. Nuorten suuntaan on viestittävä selkeämmin eri osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja nuoria on kuultava aktiivisemmin päätöksentekoprosesseissa.

- Ilmastonmuutoksen vastaisiin toimiin sitoutuminen EU:ssa ja maailmalla
  - Keskustelussa korostettiin, että on useita keinoja saada valtioita sitoutumaan ilmastonmuutoksen vastaisiin toimiin. Kehitysmaiden osalta esiin nostettiin muun muassa teknologisen tuen tarjoaminen osana kehitysyhteistyötä.

10.11.2021, Helsinki

Tiede- ja kulttuuriministeri **Antti Kurvinen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Education/f/37/meetings/80653

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- EU:n yhteistyön, ohjelmien ja verkostojen merkitys koulutukselle
  - EU:n eri yhteistyöinstrumenteilla (Euroopan tutkimusneuvosto ECR, eurooppalaiset yliopistot -aloite, ERASMUS + -rahoitus ja Horisontti-rahoitus) todettiin olevan keskeinen rooli EU:n ja Suomen koulutuksen ja tutkimuksen edistämisessä. Suomen kannattaa olla aktiivisesti mukana edistämässä yhteistyötä

- TKI-rahoitus ja yrittäjyysyhteisöt – tutkimuksesta tuloksiksi
  - Yritystoiminnan ja korkeakoulutuksen välistä suhdetta pitäisi tiivistää entisestään esimerkiksi yrityshautomoiden ja spin-off-yritysten kautta. Tutkimuksessa syntyviä innovaatioita tulisi hyödyntää enemmän yritystoiminnassa. TKI-rahoitusta tulisi kohdentaa myös palveluiden kehittämiseen. Korkeakoulujen edellytykset osallistua ja vaikuttaa luodaan kansallisesti pitkäjänteisellä ja ennakoitavalla rahoituksella.

- Digitalisaation merkitys (myös koulutuksessa).
  - Digitalisaation myötä on mahdollisuus lisätä huomattavasti yliopistoverkostojen yhteistyötä (esimerkiksi virtuaalivaihdot). Se tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia suunniteltaessa yksilöllisempiä koulutuspaketteja.

16.11.2021, Lahti

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri **Ville Skinnari**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Economy/f/13/meetings/80720

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Vahvempi EU tulevaisuudessa ja EU:n kilpailuedut maailmankaupassa
  - EU:n on toimittava yhtenäisesti ja vahvemmin maailmalla. Tämä on erityisen tärkeää, koska suurvaltapolitiikan kiristyminen aiheuttaa haasteita, eikä trans-atlanttinen yhteistyö ole niin vahvaa kuin mitä se on ollut. EU:n on panostettava omaan kykyynsä toimia.

- EU:n päätöksenteko
  - Tärkeää punnita tarkoin toimivallan jakoa, mitä asioita tulee päättää EU:n tasolla ja mitä jäsenvaltioiden tasolla. Integraatiosta ja sen suunnasta pitäisi keskustella avoimemmin ja strategisemmin. Harkittava, tulisiko yksimielisyyspäätöksistä luopua joillain politiikkasektoreilla, esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Nuorten äänen on kuuluttava paremmin EU-päätöksenteossa. Nuorten on tärkeää äänestää ja tuoda omia prioriteettejaan aktiivisesti esiin.

- Ilmasto- ja metsäpolitiikka
  - EU:n kunnianhimoiset ilmastopaketit vievät oikeaan suuntaan. Pohdittava, tulisiko investoinneista (jota esim. Suomessa ja Lahdessa paljon tehty) myös palkita toimijoita sen sijaan, että esimerkiksi innovaatiorahoituksen jaossa suosittaisiin vain heikommin ilmastositoumuksensa hoitaneita maita. Joissain asioissa päätäntävalta halutaan pitää jäsenvaltioilla, esimerkiksi Suomessa metsäpolitiikassa.

30.11.2021, Oulu

Eurooppa- ja omistajaohjausministeri **Tytti Tuppurainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/Education/f/37/meetings/85999

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Nuoria kuultava ja aktivoitava mukaan poliittiseen keskusteluun
  - On löydettävä uusia tapoja aktivoida nuoria mukaan poliittiseen keskusteluun. Panostuksia on kohdennettava erityisesti haja-asutusalueille. Olemassa olevia verkostoja on hyvä hyödyntää (esimerkiksi Erasmus+, nuorisovaltuustot, kv-verkostot), ja nuoria tulisi kannustaa ja rohkaista entistä enemmän mukaan. Ehdotuksena, että kouluissa olisi oma työntekijä, joka järjestäisi nuorten kanssa

keskusteluita ja rohkaisi heitä ottamaan kantaa. Mielenterveys on tärkeä aihe nuorille, ja asiaan pitäisi panostaa entistä enemmän.

- Ilmastonmuutoksen vastainen taistelu vaatii toimia heti
  - EU:n tulee toimia yhtenäisesti hillitäkseen ilmastonmuutosta. Tarvitaan lisää tietoa ja tutkimusta, jotta muutosta voidaan hillitä ja ennakoida. Ilmastonmuutos huolestuttaa etenkin nuoria. Toisaalta etenkin nuoret ovat entistä valveutuneempia, ja muutosta voi tehdä jopa yksilötasolta. Toimilla on kuitenkin kiire.

- EU on ennen kaikkea arvoyhteisö, jonka tulee puolustaa omia arvojaan
  - Oikeusvaltiokehitys ja esimerkiksi vähemmistöjen asema huolestutti monia keskustelijoita. EU:n tulisi panostaa entistä enemmän siihen, että yhteisiin arvoihin sitoudutaan ja vähemmistöjä suojellaan ja heidän oikeuksiaan kunnioitetaan.

- Harvaanasuttujen ja pohjoisten alueiden elinvoimaan on panostettava
  - Koulutus luo mahdollisuuksia nuorille myös harvaanasutuilla ja pohjoisilla alueilla. Esimerkkinä mainittiin arktinen tutkimus. Joustaviin opiskelumuotoihin pitäisi panostaa. Digitalisaation hyödyt on ulosmitattava täyspainoisesti. Myöskään julkista liikennettä ei pidä lakkauttaa pohjoisilta alueilta.

11.12.2021, Tampere

Pääministeri **Sanna Marin**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/2/meetings/101146

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Huoli ilmastotoimien riittämättömyydestä
  - On ensisijaisen tärkeää, että tietoa ilmastotoimien tarpeellisuudesta levitetään. Näin myös vauhditetaan ilmastotoimien toteuttamista. Toimia vaaditaan niin paikallisella, valtiollisella kuin EU:n tasolla.

- EU:n rooli korostuu myös globaalilla tasolla
  - EU voi yhtäältä vaikuttaa omiin päästöihinsä, mutta toisaalta EU:n odotetaan olevan myös kokoaan suurempi toimija maailmalla. EU:n sisämarkkinat ovat merkittävä markkina maailmalla. Asettamalla sääntöjä ja tavoitteita omille markkinoilleen EU on edistämässä myös globaalisti markkinoiden siirtymistä ilmastoystävällisempään toimintaan.

- Ilmastopäätöksissä huomioitava eri alueiden erilaiset lähtökohdat.

- Ilmastotoimia on toteutettava laaja-alaisesti. Samalla on otettava huomioon, että esimerkiksi haja-asutusalueella ei ole yhtä helppoa luopua autosta kuin kaupungeissa. Yksilö voi kuitenkin tehdä toimia sekä vaatia muutosta, esimerkiksi vähentämällä kulutusta.

18.1.2022, Jyväskylä

Sisäministeri **Krista Mikkonen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/OtherIdeas/f/7/meetings/110320

Keskeiset keskustelua herättäneet aiheet:

- Käytännön ilmastotyöstä ja arjen ilmastoteoista tulee viestiä avoimemmin ja rohkeammin
  - Tarvitaan lisäpanostusta konkreettisiin edistysaskeleisiin perustuvaan, positiiviseen viestintään kaikilla tasoilla. Viestinnän on oltava ymmärrettävää ja saavutettavaa kaikille.

- Erityyppisiä ihmisryhmiä tulee osallistaa päätöksentekoon
  - Jotta kaikki pysyisivät mukana muutoksessa, on eri tahoja, mukaan lukien nuoret ja opiskelijat, osallistettava laajasti muun muassa ilmastokeskusteluun. Ilmastokasvatukseen tulee panostaa koulutuksessa, ja paikallistason viestintää tulee lisätä. Eriarvoisuuksien syntymistä on pyrittävä ennaltaehkäisemään sosiaalipoliittisin toimin.

- Päätösten turvallisuusvaikutuksiin paneuduttava
  - Esimerkiksi ilmastonmuutoksella on monenlaisia turvallisuusvaikutuksia. Osa niistä näkyy ympäristössä (esim. metsäpalot), osa taas liittyy ihmisten turvallisuuden tunteeseen ja kokemukseen. On tärkeää ennakoida ilmastonmuutoksesta aiheutuvia riskejä ja varautua niihin etukäteen sekä vastata ihmisten turvattomuuden tunteeseen.

EU-valmistelujaostojen tulevaisuuspäivä 22.11.2021

Eurooppa- ja omistajaohjausministeri **Tytti Tuppurainen**
Raportti kokonaisuudessaan: https://futureu.europa.eu/processes/OtherIdeas/f/7/meetings/86032

Demokratia, oikeusvaltioperiaate, perusoikeudet ja tasa-arvo – resilienssin perusta
EU:n yhteisten arvojen toteutuminen vaikuttaa siihen, miten vahva EU on. Kolme nostoa:

1. **Osallisuus, osallistuminen ja dialogi**. Erilaisten äänien, myös hiljaisten, on tultava kuulluksi. Kuulemisen oikea-aikaisuus on tärkeää, jotta kuulemisella on tosiasiallinen vaikutus EU:n päätöksentekoon. On käytettävä paremmin nykyisiä osallistamisen keinoja, mutta mietittävä myös uusia. Keskusteluilmapiirin on oltava terve, jotta keskusteluun uskalletaan ottaa osaa.
2. **Luottamus**. Se, miten päätöksentekoon pääsee mukaan, vaikuttaa siihen, kokevatko kansalaiset EU:n omakseen ja luottavatko he unioniin. Unionin ja sen arvopohjan eheys sekä kansalaisten luottamus unioniin vaikuttavat EU:n toiminnan uskottavuuteen myös globaalisti.
3. **EU:n arvojen on toteuduttava myös käytännössä**. Ajankohtaisiin suuriin haasteisiin, kuten ilmastonmuutoksen vastaiset toimet, muuttoliike ja turvallisuus on haettava EU:n arvojen mukaisia ratkaisuja.

EU:n resilienssin ja kriisivarautumisen vahvistaminen
Kolme nostoa:

1. **Keskinäisriippuvuus**. Keskinäisriippuvuuksien analysointi on välttämätöntä, jotta tiedetään, mistä asioista ollaan riippuvaisia eri sektoreilla. On panostettava riippuvuuksien hallintaan ja oltava valmiita vastaamaan erilaisiin kriiseihin. Tarvitaan yhteistyötä niin eri viranomaisten kuin muiden toimijoiden (ml. elinkeinoelämä) kesken kokonaisturvallisuuden edistämiseksi.
2. **Tilannekuva**. Ennakoivan valmistelutyön on oltava kunnossa, jotta eri kriiseihin voidaan varautua. On oltava ajantasainen tilannetietoisuus sekä valmius havaita ja mitata erilaisia signaaleja kriisien varalta. Aiempien kriisien opetukset on huomioitava.
3. **Viitekehys**. Lainsäädännön ja erilaisten prosessien on oltava kunnossa ja toimivaltuuksien selkeitä ja toimivia jo normaalioloissa. On oltava valmius oikeanlaiseen kriisiviestintään. Huomiota on kiinnitettävä myös kansalaisten kriisinsietokykyyn.

Ilmastonmuutos, ympäristö, biodiversiteetti ja ruoka
Kolme nostoa:

1. **Pitkäjänteisyys ja ennakointi lainsäädännössä**. Kyseisillä sektoreilla on paljon olemassa olevaa lainsäädäntöä. EU:n tulisi keskittyä suureen kuvaan ja parempaan sääntelyyn. Läheisyysperiaatetta tulisi kunnioittaa. Suurista lainsäädäntöpaketeista tulee tällä hetkellä kiireen ja ruuhkaisuuden tuntua. Olisi tärkeä keskittyä pitkäjänteisyyteen ja ennakointiin.
2. **Nykyisen lainsäädännön tehokkaampi toimeenpano**. Ilmastonmuutos ja luontokato pitää ottaa huomioon laajasti sektoripolitiikoissa. Tarvitaan myös tehokasta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta.
3. **Nuorten osallistaminen**. Nuoria tulisi osallistaa ja kuulla paremmin ja kohdennetummin ilmastoasioiden valmistelussa. Tulisi viestiä niillä kanavilla, jotka nuoret kokevat omikseen.

Millaista terveyspolitiikkaa Euroopassa tarvitaan?
Kolme nostoa:

1. **Covid-kriisin seuraukset ja reaktiot**. Yleisen kriisinkestävyyden näkökulmasta on tärkeää tarkastella tarvittavia toimia siten, että kestävä kehitys sekä hyvinvoinnin, ympäristön ja talouden vastavuoroisuus tunnistetaan. Terveyssektorilla unionin toimet eivät voi korvata kansallista varautumista, mutta voivat tukea sitä. Suomessa on pohdittava sote-uudistuksen yhteydessä hyvinvointialueiden tehtävää ja varautumista.
2. **Kansalaisen näkökulma**. Kansalaisia kiinnostaa terveys ja sen eri ulottuvuudet (ml. lääkkeet, digitalisaatio ja oman terveystiedon käyttö ja mahdollinen jakaminen). EU:ssa valmistellaan mm. eurooppalaista terveysdata-avaruutta. Suomessa ollaan pitkällä näissä asioissa. On tärkeää osallistua aktiivisesti prosesseihin ja varautua myös toimeenpanovaiheeseen.
3. **EU:n terveysohjelma** on hyödyllinen ja edistää Suomen pitkäaikaisia tavoitteita, esimerkiksi mielenterveyttä ja hyvinvointitaloutta. Nyt on ajateltava pidemmälle: mikä on ajankohtaista seuraavan 10 vuoden aikana? On hyödynnettävä paremmin rahoitusinstrumentteja muualta kuin leimallisesti terveysohjelman rahoituksesta.

EU ja muuttuvat turvallisuusuhat
Kolme nostoa:

1. **Uhat ja niiden luonne**. Uhat Suomessa ja EU:ssa ovat nykyään sen kaltaisia, että ne kattavat kaikki politiikkasektorit. On tärkeää, ettemme keskity vain ”ensimmäisiin vaikutuksiin”, vaan seuraamme myös mitä toinen ja kolmas taso tuovat mukanaan. Kova ja pehmeä turvallisuus sekoittuvat. Tulee huomata sekä valtiollisten että ei-valtiollisten toimijoiden rooli. Myös sotilaallinen elementti tulee palaamaan 30 vuoden jälkeen keskiöön.
2. **Laastarista pelotteeseen?** Emme voi tyytyä ainoastaan ottamaan uhat vastaan ja hoitamaan niiden seurauksia, vaan on myös mietittävä, miten luodaan kriisinkestävyyttä ja pelotetta (myös hybridivaikuttamiseen) – vaikuttamisyritysten ”hinta-lappua” on nostettava.
3. **Digitaalisuus läpileikkaavana kysymyksenä**. Merkittävä piirre digitalisaatiossa on nopeus, jolla se kehittyy ja vaikuttaa meihin kaikkiin. Digitalisaatio lisää keskinäisriippuvuutta, myös siviili- ja puolustussektorin. On varauduttava sekä siviiliyhteiskunnassa että sotilaallisesti. Tarvitaan toimia sekä kansallisesti että kansainvälisesti. EU-taso on oikea taso edistää näitä asioita yhdessä.

Muuttoliike: tulevaisuuden tarpeet ja mahdollisuudet EU:lle
Keskustelua käytiin kahden teeman kautta: Eurooppa osaajien kohteena sekä kansainvälisen suojelun tulevaisuus Euroopassa. Kolme nostoa:

1. **EU ei ole yksinäinen saareke muuttoliikeasioissa**. Yhteistyö kauttakulku- ja kumppanimaiden kanssa on keskeistä. EU:n on kyettävä olemaan tasapuolinen kumppani joka suuntaan. Paineet pakotettuun muuttoliikkeeseen tulevat lisääntymään tulevaisuudessa. On kyettävä hakemaan kestäviä ratkaisuja. Tilanne maailmalla muuttuu jatkuvasti. Tarvitaan yhteistyötä monilla eri sektoreilla. Strateginen yhteistyö maailmanlaajuisesti edellyttää monipuolista verkostoitumista.
2. **Laillisten maahanmuuttoväylien lisääminen EU-jäsenmaihin**. Miten luodaan kanavia tulla unionin alueelle ilman, että tarvitsee turvautua ihmissalakuljettajien laittomiin menetelmiin? EU:n järjestelmän tulisi olla uskottavampi ja tasapainoisempi joka suhteessa. Tarvitaan joustava valikoima välineitä joka tilanteelle. On oltava hyvä väylä myös osaajille.
3. **EU:n on pidettävä kiinni vahvuuksistaan ja viestittävä niistä maailmalla**. Esimerkiksi osaajien kohdalla on välitettävä hyvää ja oikeaa kuvaa korkeakoulutuksen ja perhe-elämän tasosta. Yhtä lailla kansainvälisen suojelun kohdalla on olennaista tukeutua EU:n yhteiseen arvopohjaan. Myös **kotoutumisella** on merkittävä rooli yhteiskunnallisesti kestävässä maahanmuuttopolitiikassa.

Kestävän kasvun edellytykset
Kolme substanssinostoa:

1. Kun teknologia kehittyy ja maailma muuttuu, **resilienssi ja uusiutumiskyky** ovat välttämättömiä. Tämä haastaa meidät kaikilla tasoilla aivan uudenlaiseen toimintaan.
2. **Inhimillinen pääoma ja sen tarve**. Meillä ei ole T&K-toimintaa eikä riittäviä investointeja, mikäli inhimillinen pääoma ei ole riittävän vahvaa ja jatkuvasti vahvistuvaa.
3. Tarvitaan **laaja-alaista hyvinvointipolitiikkaa**. Jos sitä tarkastellaan politiikkalohkona, ei ole mitään pehmeää politiikkaa vaan kovinta mahdollista politiikkaa tässä ajassa.

Esille nousivat myös roolikysymykset:

1. EU:n on kyettävä tuomaan kaikki yhteen ja toimimaan kestävän kasvun kirittäjänä.
2. EU voi olla milloin kuskin, milloin apukuskin ja milloin matkustajan paikalla riippuen hieman siitä, mistä puhutaan. EU ei ole voimana kaikissa tilanteissa niin kattava, ettei tarvitse muilta apua. Suomen kannalta on tärkeää olla kartturina, kun EU harjoittaa omia roolejaan.
3. Suomella on oltava kokoaan isompi rooli EU:n sisällä. Tämä lähtee ketteryydestä ja aktiivisesta yhteistyöstä muiden saman mielisten maiden ja sidosryhmien kanssa.

Ihmiskeskeinen digitalisaatio
Keskustelua käytiin kahdella teemalla: ihminen talouden toimijana ja vastuullisena kuluttajana sekä ihminen kansalaisena ja luottamuksen rakentajana.

1. Jos sanotaan, että Eurooppa olemme me, niin keitä me oikeastaan olemme? Tarvitaan paljon hienojakoisempaa tietoa esimerkiksi ikäryhmittäin ja sosioekonomisista taustoista, jotta voimme kohdentaa toimia ja tunnistaa osaamisvajetta. Jokainen tulee tarvitsemaan digitukea, ainakin myöhemmin. Muutosvoima on suuri. On päästävä pois ”diginatiiviuden” ihannoinnista ja ”diginaiiviuden” asetelmasta. Yksilöt ovat voimakkaasti sen varassa, mitä heille tarjotaan.
2. Miten luodaan mahdollisuus vaikuttaa asioihin, joissa prosessit ja asiat ovat hankalia. Tarve läpinäkyvyydelle ja aidolle vaikuttamiselle myös laiskan kuluttajan näkökulmasta. Palveluiden ja asioiden on oltava tarpeeksi helppoja käyttää.
3. Julkisen sektorin rooli. Julkinen ei voi valita asiakkaitaan, vaan kaikki on pidettävä mukana. Tavoitteena on osaava ja inklusiivinen yhteiskunta. Tämä edellyttää muun muassa medialukutaidon sisällyttämistä yhteiskunnan perusrakenteisiin.

EU:n talous murroksessa

Taustana julkisen sektorin voimakas velkaantuminen, ei vain pandemian, vaan myös aikaisempien kriisien seurauksena. Nyt kun rajoituksia puretaan ja kysyntä lähtenyt liikkeelle, talouden pullonkaulat ovat paljastuneet. Samalla monestakin syystä energian hinnat ovat lähteneet nousuun, ja inflaatio nostaa päätään. Geopolitiikka ja -talous muuttaa toimintaympäristöä. Samalla käynnissä on vihreä ja digitaalinen kaksoissiirtymä, ja investointien vaade on huima. Kolme nostoa:

1. **Sääntökehikon merkitys**. Finanssipolitiikan sääntöjen yksinkertaistaminen on perustelua, mutta miten? Tulee pyrkiä siihen, että sääntökehikko rohkaisee keräämään hyvänä aikana puskureita, joita voidaan taantumissa purkaa ja kriisitilanteessa hyödyntää.
2. **Keskustelu uusista omista varoista**. Konsensus siitä, että uudet omat varat tulisi pääsääntöisesti käyttää elpymisvälineen lainojen takaisinmaksuun. Huomaamme kuitenkin, että komissiolla on myös muita ajatuksia. Kun niukkuutta jaetaan, mistä rahaa saadaan? Jos onnistutaan haittojen verottamisessa, tarkoittaa se, että tulopohja kapenee.
3. **Mitä tekee julkinen ja mitä tekee yksityinen?** Tarvitaan vahvaa talouskasvua, jotta voimme tyydyttää ne tarpeet, joita talouteen on luotu niin kotimaassa kuin EU:ssa.

Vahva ja vastuullinen EU maailmassa – miten kohti tätä tavoitetta?

Kolme nostoa:

1. Tarvitaan EU:n näköistä globaalia hallintaa. EU:n pitää pystyä ajamaan arvojaan ja intressejään haastavassa globaalissa ympäristössä. Maailmalla on toimijoita, jotka joko vastustavat aktiivisesti EU:n toimia tai vähintäänkin pyrkivät luomaan arvotyhjiöitä. EU on kömpelönä toimijana saanut yllättävän hyvin kiinni maailman muutoksesta, ulkosuhteista ja kumppanuuksien luomisesta. Globaalista hallinnasta on tullut iso prioriteetti ja päämiestason asia, joka läpäisee kaikki politiikkasektorit. EU:n kehityspolitiikka on muuttunut strategisemmaksi. On pyritty vastaamaan esimerkiksi Kiinan toimintaan oma arvopohja säilyttäen. Kauppapolitiikka on vahvassa murroksessa. Isojen tavoitteiden myötä (esim. ilmasto, muuttoliike, ihmisoikeudet) myös kauppapolitiikka politisoituu ja on selvästi osa laajaa ulkosuhteiden hoitamisen keinovalikoimaa.
2. Suomen rooli muuttuvassa maastossa. Ulkosuhteet on sektori, jossa Suomella on paljon voitettavaa. Suomella on vahva profiili, ja olemme monessa mukana (esimerkiksi edistämässä tehokkaampaa päätöksentekoa, naisten oikeuksia ja seksuaalista tasa-arvoa sekä kehittämässä puolustusunionia). Ulkosuhteiden vaaliminen vaatii paljon enemmän nykyaikana. On keskusteltava laajasti eri hallinnonsektorien kanssa.

3. EU:n ulkosuhteiden hoitaminen on vaikeaa, jos unionin sisäinen tilanne on epävakaa. Yksimielisyysperiaatteen myötä yksittäinen toimija voi tehdä ulkosuhteissa suuresti hallaa. On tärkeää, että EU on vahva ja tuottaa globaaleja standardeja esimerkiksi digi- ja ilmastosektoreilla.

Yhteenveto kiertueen osallistujamääristä

Tapahtumat

16.9. **Helsinki**, kiertueen lanseeraus, läsnä 40, etäyhteyksillä noin 150

20.9. **Vantaa**, etäyhteyksillä noin 100 opiskelijaa (Covid-tilanteen takia kaikki osallistujat etäyhteyksin), 40 vastausta ennakkokyselyyn verkossa

2.10. **Lappeenranta**, 30 osallistujaa moderoiduissa ennakkokeskusteluissa, päätilaisuudessa läsnä 25 ja etäyhteyksin noin 20

6.10. **Webinaari**, etäyhteyksin noin 70

18.10. **Kokkola**, läsnä noin 40, etäyhteyksin noin 60

18.10. **Turku**, yhteensä noin 20

25.10. **Joensuu**, läsnä noin 30, etäyhteyksin noin 25

25.10. **Vaasa**, yhteensä noin 90

31.10. **Helsingin Kirjamessut**, keskustelutilaisuutta seurasi arviolta noin 400 ihmistä, lähes 700 vastasi messujen yhteydessä toteutettuun kyselyyn

1.11. **Kuopio**, läsnä noin 30, etäyhteyksin noin 20

2.11. **Utsjoki** – EU:n pohjoisin konferenssitapahtuma, läsnä noin 60, etäyhteyksin noin 80

8.11. **Rovaniemi**, läsnä noin 70, etäyhteyksin noin 50

9.11. **Helsinki**, läsnä noin 40, etäyhteyksin noin 30

10.11. **Helsinki**, läsnä noin 20, etäyhteyksin noin 80

16.11. **Lahti**, läsnä 55, etäyhteyksin 24

22.11. **EU-jaostojen tulevaisuuspäivä**, läsnä noin 150, etänä noin 220, joista 1/3 virkahenkilökuntaa ja 2/3 sidosryhmien ja etujärjestöjen edustajia

30.11. **Oulu**, yhteensä läsnä noin 100, etäyhteyksin noin 20

11.12. **Tampere**, läsnä noin 70, etäyhteyksin 105

18.1.2022 **Jyväskylä**, etäyhteyksin noin 100 (Covid-tilanteen takia kaikki osallistujat etäyhteyksin)

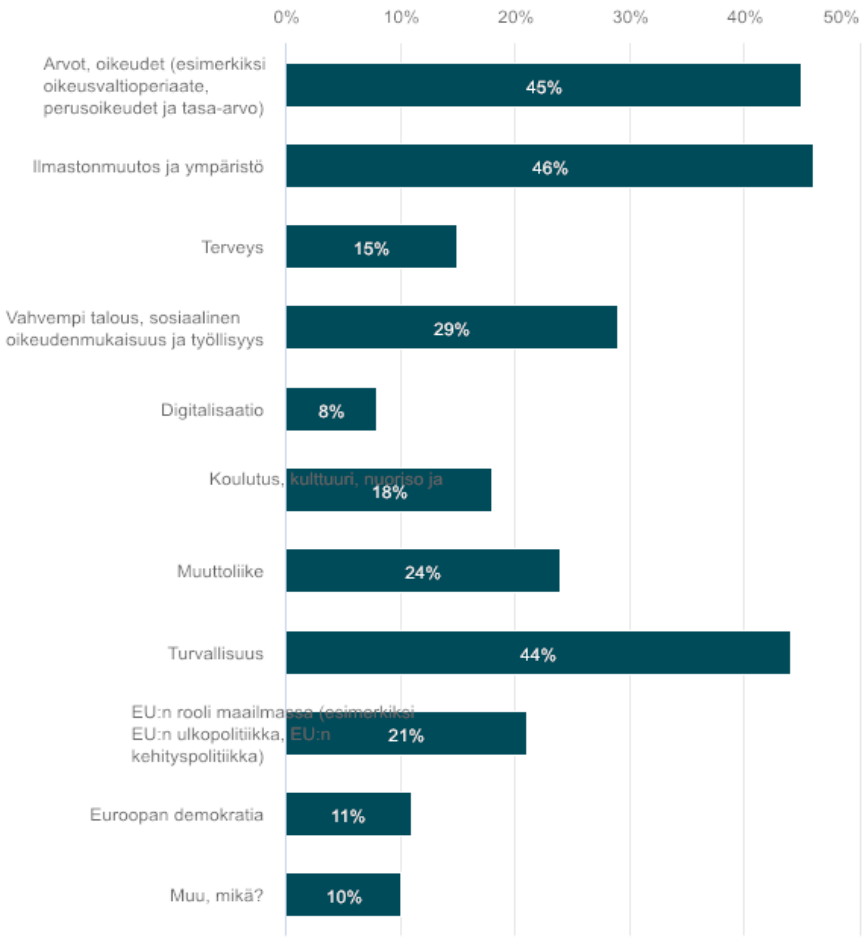
Kyselyt

Eurooppatiedotuksen kirjamessuilla toteuttama kysely, lähes 700 vastausta

Kirjamessujen yhteydessä toteutetussa kirjallisessa kyselyssä tärkeimpinä teemoina nähtiin: 1) EU:n jatkuvuus, yhtenäisyys ja vakaus 2) EU:n arvojen vahvistaminen ja suojeleminen, erityisesti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sekä 3) ilmasto- ja ympäristöasiat.

Eurooppatiedotuksen toteuttama verkkokysely syyskuussa 2021, 268 vastausta

Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät aiheet EU:n tulevaisuuskeskustelussa? Voit valita korkeintaan kolme aihekokonaisuutta.

Vantaan 20.9. tapahtuman ennakkokysely, 40 nuorta

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
info@vnk.fi
vnk.fi